

Statsforvalteren i Trøndelag

Trööndelagen Staatehaaltoje

Rapport etter forvaltningskontroll

Kontrollert kommune:	Høylandet kommune
Dato rapport:	19.08.2026
Dato for kontrollmøte:	12.06.2026
Kontrollleder:	Kjersti Alne Solberg
Gjennomført av:	Ada Marie Aas Skjerve Ingrid Reiersen Anders Mona Kjersti Alne Solberg
Til stede fra kommunen:	Lene Elise Mevassvik Knut Erik Heia
Kontrollerte ordninger:	AR5 Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) Regionale miljøtilskudd (RMP)

1 Sammendrag

Rapporten er skrevet med bakgrunn i Statsforvalteren sin foreløpige rapport datert 09.06.2026 og Høylandet kommune sin tilbakemelding datert 18.06.2026. Rapporten beskriver de funn (avvik og merknader) som ble avdekket. I Høylandet kommune ble det konstatert 8 avvik.

2 Generelt om kommunen

Tabellen på neste side viser hvor mye midler Høylandet kommune forvaltet på de tilskuddsordningene kommunen hadde fått delegert myndighet fra staten i 2025:

Tilskuddsordning		Beløp (kr)	Antall vedtak
Produksjonstilskudd og avløsertilskudd i jordbruket	Utbetalt	42.762.069	50
Tilskudd til avløsning ved sykdom mm	Utbetalt	813.252	16
Skogfond *)	Utbetalt	1.180.222	58
Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)-Skogkultur	Utbetalt	351.485	55
Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)-veg	Utbetalt	0	0
Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)-drift	Utbetalt	4.500	1
Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	Innvilget	421.625	8
Tilskudd til regionale miljøprogram (RMP)	Utbetalt	1.439.980	34
Tilskudd til drenering av jordbruksjord	Innvilget	430.851	12
Tilskudd til tiltak i beiteområder - planleggings- og tilretteleggingstiltak	Innvilget	248.000	5
SUM		47.651.984	239

*) Kun til skogkultur. I tillegg kommer skogfond til veier og andre formål.

3 Hjemmel for kontrollen

Hjemmel for kontroll er Reglement for økonomistyring i staten § 15:

«Overordnede virksomheter skal ivareta kontroll med at underliggende virksomheter og enheter utenom statsforvaltningen som utøver forvaltningsmyndighet, utfører sine oppgaver på forsvarlig måte og i henhold til § 14». § 14 inneholder bestemmelser om internkontroll.

Kontrolloppgavene er gitt til Statsforvalteren i tildelingsbrev og hovedinstruks fra Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet.

Statsforvalteren skal føre kontroll med om kommunenes tilskuddsforvaltning er i samsvar med kravene i Reglement for økonomistyring § 15. Dette innebærer at vi skal kontrollere om kommunen i sin tilskuddsforvaltning på landbruksområdet har etablert systemer for god styring og kontroll, som sikrer at tilskuddsordningene forvaltes i samsvar med gjeldende landbrukspolitikk, og i samsvar med gjeldende lover og regler.

4 Grunnlag for kontrollen

Statsforvalteren er gjennom hovedinstruks og tildelingsbrev bedt om å vektlegge kontroll for å sikre kvalitetsmessig god tilskuddsforvaltning. Utvelgelsen av kontrollobjekter er risikobasert. Samtidig står det i tildelingsbrevet at Statsforvalteren skal ha forvaltningskontroll i 20 % av kommunene hvert år.

Målet med kontrollen er å ivareta at midlene over jordbruksavtalen brukes til de formålene de er tiltenkt gjennom en målrettet og effektiv forvaltning. Kontrollen skal videre sikre at lover og regler overholdes, og at rettssikkerheten til søker ivaretas.

5 Gjennomføring av kontrollen

Varsel om kontroll ble gitt i brev av 13.04.2026 og kontrollen ble gjennomført 12.06.2026.

Statsforvalteren har gjennomgått rutiner, søknader og andre aktuelle dokumenter knyttet til de kontrollerte ordningene.

Kommunene fikk i forkant av kontrolldagen tilsendt et egenvurderingsskjema som ble besvart og returnert Statsforvalteren før møtet.

Kommunen fikk oversendt en foreløpig rapport den 09.06.2026.

Den 12.06.2026 ble det gjennomført et møte med kommunen på Teams der involverte i kontrollen i kommunen og hos Statsforvalteren deltok. Det ble i møtet gjennomført en forvaltningsdialog rundt de svarene kommunen hadde gitt på egenvurderingsskjemaet. Foreløpig rapport ble også gjennomgått.

Kommunen ga skriftlig tilbakemelding på fakta i foreløpig rapport den 18.06.2026.

Foreløpig rapport og tilbakemeldinger fra kommunen er lagt til grunn for denne rapporten.

6 Kontrollområder

Tabellen, som følger på de neste sidene, gir en oversikt over de avvik og merknader som ble avdekket under kontrollen:

Avvik er mangel på oppfyllelse av krav til forvaltningen av ordningen som er fastsatt i eller i henhold til

- reglement for økonomistyring i staten
- styrende dokumenter
- regelverket og/eller retningslinjer for ordningen

Merknad er forhold som ikke strider med krav, men der statsforvalteren finner grunn til å peke på behov for forbedringer.

Avvik og merknader som ble avdekket under kontrollen:	
Generelt	
Avvik 1	<u>Kommunen mangler et helhetlig system for internkontroll på landbruk</u> Ved forrige forvaltningskontroll i Høylandet kommune i 2021, ble det avdekket at kommunen manglet et system for internkontroll på landbruksområdet. Høylandet kommune har jobbet noe med sitt system for internkontroll etter den gang, men systemet er fremdeles svært mangelfullt. Internkontrollen skal tilpasses virksomhetens risiko, vesentlighet og egenart. Arbeid med internkontroll skal være et løpende arbeid og en del av den daglige drift. I arbeid med internkontroll vil det normalt inngå ROS-analyser, saksbehandlingsrutiner og rutiner for

	implementering av disse, rutiner for dokumentasjon, oppfølging, rapportering og oppdatering. Kommunen har i forbindelse med kontrollen sendt oss sine rutiner for de kontrollerte ordningene. Det er et varierende faglige innhold i disse, og det er i liten grad beskrevet hvordan kommunen jobber lokalt. Vi ser også i vår gjennomgang av saker, at man i varierende grad jobber i henhold til rutinene. Rutinene er dermed i liten grad implementert i kommunens arbeid. Det er også avdekket mangel på rutiner. Blant annet mangler kommunen et helhetlig system for kontroll av tilskuddssaker. Det har gjennom kontrollen framkommet at ledelsen i kommunen, i liten grad er delaktige og pådrivere i arbeidet med internkontroll på enheten. Det meldes ikke eller i liten grad avvik, og det er også mangelfulle rutiner for dokumentasjon, oppfølging og rapportering knyttet til saksbehandling og internkontroll. Det er positivt at kommunens kvalitetssystem Compilo brukes av enheten med tanke på oppdatering og vedlikehold. ROS-analyser brukes til en viss grad som verktøy på landbruksområdet i kommunen. Her ligger det muligheter for videreutvikling. Ut ifra de dokumentene vi har fått tilsendt som dokumentasjon på kommunens internkontroll, gjennomgang av konkrete saker, samt redegjørelse på kontrolldagen, fremstår det som at Høylandet kommunes system for internkontroll på landbruksområdet er ufullstendig og mangelfullt.
Avvik fra	Reglement for økonomistyring i staten §14
Frist for å lukke avviket	Vi ber om at kommunen i forbindelse med tilbakemelding på endelig rapport, legger fram en framdriftsplan for hvordan arbeidet med videreutvikling av kommunens system for internkontroll på landbruksområdet er tenkt gjennomført. Frist: 25.09.2026. Videre ber vi om at kommunen innen 15.10.2026, sender oss oppdaterte saksbehandlingsrutiner for ordningene RMP og SMIL.
Kommentar	Høylandet kommune må prioriterer arbeidet med å utvikle kommunens system for internkontroll på landbruksområdet.
Tilskuddsordning: Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	
Avvik 2	<u>Mangler knyttet til oppfølging av vilkår og sluttrapportering</u> Kommunen bruker vilkår i varierende grad for innvilgning av tilskudd til de enkelte prosjektene og tiltakene. I noen saker, der det er satt vilkår for gjennomføring av tiltak, kan vi ikke se at disse er fulgt opp. En sak ble også innvilget uten krav til sluttrapportering.

	Kommunen skriver i vedtaksbrevene at dere skal ha mottatt attestert prosjektrekskap før dere kan utbetale tilskudd. I noen saker er ikke regnskap eller dokumentasjon på gjennomført tiltak levert, og i andre saker er ikke regnskapet attestert. Tilskuddet er likevel utbetalt av kommunen.
Avvik fra	Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket § 3. Vilkår: «[...] Det kan settes vilkår for innvilgning av tilskudd til det enkelte prosjekt og tiltak.» Kommentar til regelverk, § 3 femte ledd første setning: Vilkår: «Det kan settes vilkår for innvilgning av tilskudd til det enkelte prosjekter og tiltak. Kommunen kan sette vilkår som er nødvendige for gjennomføring av det enkelte tiltaket. <i>Forvaltningens adgang til å stille vilkår for innvilgelse følger av den alminnelige vilkårlæren. Et hovedtrekk med vilkårlæren er at vilkårene som stilles må være proporsjonale mot det formål som søkes oppnådd, og ikke være urimelig tyngende.</i> <i>Ved kontroll må det være mulig å se om søker har oppfylt vilkårene. Eksempler på vilkår kan være å sette krav til arbeidsutførelse (blant annet bruk av materialer, teknikk og metode), og krav til vedlikehold og sluttrapportering. Godkjent sluttrapportering og sluttregnskap skal foreligge før innvilget tilskudd sluttutbetales, jf. forskriften § 7.»</i> Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket § 7. Utbetaling: «Innvilget tilskudd utbetales etter skriftlig anmodning fra tilskuddsmottaker og når prosjektet eller tiltaket har fått godkjent sluttregnskapet. Det kan likevel foretas utbetalinger på bakgrunn av godkjent dokumentasjon etter hvert som deler av prosjektet eller tiltaket utføres. Minst 25% av tilskuddet holdes tilbake inntil arbeidet er fullført og sluttregnskapet er godkjent.» Kommentar til regelverk § 7 Første setning: godkjent sluttregnskap: «Sluttrapporteringen bør som et minimum inneholde: • beskrivelse av resultatet av tiltaket og hvordan det er gjennomført, samt beskrivelse av eventuelle avvik fra det som ble opplyst i søknad og krav i vedtaksbrev. • regnskap for tiltaket, inkludert inntekter og utgifter. Opplysninger om medfinansiering fra andre kilder skal oppgis. Regnskapet skal føres slik at det kan sammenlignes med det kostnadsoverslaget og finansieringsplanen som lå til grunn for søknaden. <i>Nærmere krav til rapporteringen og utbetaling kan gis i vedtaksbrevet.»</i>
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart

Kommentar	Der kommunen setter vilkår og krav til rapportering, må dette følges opp. I rutinene kan det gjerne fremgå hva kommunen vil gjøre dersom vilkår ikke er fulgt opp, eller rapporteringen er mangelfull.
Avvik 3	<u>Kommunen behandler mangelfulle søknader</u> Kommunen har behandlet søknader med mangelfullt kostnadsoverslag. Kommunen har også endret kostnadsoverslag til søkers gunst. Det er ikke dokumentert dialog mellom kommune og søker på disse punktene.
Avvik fra	Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket § 5 Tilskudd til kulturlandskapstiltak og forurensingstiltak: <i>«[...] Tilskudd innvilges på grunnlag av godkjente kostnadsoverslag for gjennomføring av tiltaket.»</i> Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket § 6 Søknad og dokumentasjon: <i>«[...] Det skal benyttes søknadsskjema som er utarbeidet av Landbruksdirektoratet. Foretaket skal vedlegge en plan der miljøtiltaket beskrives og kartfestes, og der det redegjøres for målene med prosjektet eller tiltaket. [...]»</i> Kommentar til regelverk, § 6 Annet ledd annen setning: innhold i søknaden: <i>«[...] Søker skal vedlegge en plan der miljøtiltaket beskrives og kartfestes, og der det redegjøres for målene med tiltaket/prosjektet. Det digitale søknadsskjemaet inneholder felter som søker systematisk må gå igjennom og fylle ut.</i> <i>Søknaden skal som et minimum inneholde</i> • <i>beskrivelse av tiltaket med forventede resultater</i> ○ <i>hva som skal gjøres</i> ○ <i>beskrivelse av området og tilstanden til arealet/bygningen el.</i> ○ <i>hvor tiltaket skal gjennomføres.</i> ○ <i>beskriv omfang av og formål med tiltaket</i> ○ <i>hvordan tiltaket skal gjennomføres (arbeidsmetoder, materialer etc.)</i> ○ <i>hvem som skal utføre tiltaket</i> ○ <i>begrunnelse for hvordan dette miljøtiltaket vil fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap/og eller redusere forurensingen</i> • <i>fremdriftsplan som beskriver oppstart og når tiltaket skal avsluttes</i> • <i>kostnadsoverslag</i> • <i>finansieringsplan, som omfatter opplysninger om hvordan tiltaket skal finansieres, og om det er søkt eller mottatt andre midler til samme tiltak. [...]</i>

	<i>Søknaden bør utover dette inneholde informasjon om forhold som er nødvendig for en forsvarlig saksbehandling. Dette kan være øvrige miljømessige forhold, nødvendige tekniske planer, mv. [...]</i> »
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart
Kommentar	Der søknadene fremstår som mangelfulle bør kommunen etterspør ytterligere informasjon fra søker. Kommunen skal ikke gjøre endringer i søknaden uten at søker selv har bedt om det, dialogen skal dokumenteres. Kommunen bør i sine rutiner beskrive hvordan dialog med søker dokumenteres.
Avvik 4	<u>Manglende vurdering av om vilkår for tilskudd er oppfylt på søknadstidspunktet</u> I saker om rydding av gammelt kulturlandskap er det ikke gjort vurderinger av om arealene er tilskuddsberettiget eller ikke. Det er heller ikke beskrevet hvilke konkrete miljøverdier som ivaretas med tiltakene.
Avvik fra	Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket § 5 Tilskudd til kulturlandskapstiltak og forurensingstiltak: <i>«Det kan innvilges tilskudd til gjennomføring av tiltak som ivaretar natur- og kulturminneverdiene i kulturlandskapet. Det kan også innvilges tilskudd til gjennomføring av tiltak som bidrar til å hindre eller redusere forurensning eller risikoen for forurensning fra jordbruket. [...]</i>»
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart
Kommentar	I kommunens rutiner fremgår det at man i saksbehandlingen skal vurdere om tiltaket er i tråd med formålet med forskriften. Vi kan ikke se at disse rutinene følges opp tilstrekkelig.
Tilskuddsordning: Regionale miljøtilskudd (RMP)	
Avvik 5	<u>Manglende vurdering av om vilkår for tilskudd er oppfylt</u> Det er innvilga tilskudd til tiltak hvor det ikke er dokumentert at vilkårene er oppfylt. Dette gjelder ordningene «drift av bratt areal», «beiting av biologisk verdifulle arealer», «skjøtsel av verdifulle jordbrukslandskap, utmark», «slått av slåttemyr» og «klimarådgiving».
Avvik fra	Forvaltningsloven § 17, utrednings- og informasjonsplikt: <i>«Forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes.»</i> Rundskriv 2025-18, kap 5.5.2 Utrednings- og informasjonsplikt: <i>«Forvaltningen har en utrednings- og informasjonsplikt Av bestemmelsen fremgår det at forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Utgangspunktet er at dokumentasjonen det bes om i søknadsskjemaet er tilstrekkelig til at saksbehandler kan fatte vedtak i saken.</i>

	<i>Saksbehandler bør likevel innhente ytterligere dokumentasjon i tilfeller hvor det er grunn til å betvile opplysningene som er gitt eller behov for å undersøke enkelte forhold i saken nærmere».</i>
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart
Kommentar	
Avvik 6	<u>Mangelfull kontrollplan og mangelfull risikovurdering for utplukk til kontroll</u> Kontrollplanen er ikke fullstendig. Utplukk til stedlig kontroll er ikke gjort med bakgrunn i kontrollplanen. Grunn for utplukk av foretak til kontroll er ikke dokumentert
Avvik fra	<u>Kommunens kontrollplan:</u> <i>«Kontrollutplukket skal være risikobasert. Valg av foretak som skal kontrolleres skal være skriftlig begrunnet.»</i> <u>Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Trøndelag § 37 Opplysningsplikt og kontroll:</u> <i>«Søker av tilskudd plikter å gi alle opplysninger som kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet finner nødvendig for å kunne forvalte ordningen.</i> <i>Kommunen, statsforvalteren og Landbruksdirektoratet kontrollerer at utbetaling av tilskudd er riktige.»</i> <u>Rundskriv 2024/17, kap 7.2 Økonomiregelverkets krav til kontroll av informasjon av tilskuddsmottakere:</u> <i>«Kontrollinnsatsen skal rettes mot søknadsopplysningene som kommunen vurderer det er størst risiko for feil ved. Kontrolltiltakene skal ha et rimelig omfang i forhold til nytten og kostnadene ved kontrollen – både for kommunene og mottaker av tilskudd. Dette sikrer effektiv og hensiktsmessig kontroll av tilskuddet.</i> <i>Gjennomførte kontrolltiltak skal dokumenteres på en tilfredsstillende måte, se punkt 7.3.1.</i> <i>Kontrollen skal baseres på en vurdering av risiko for feil ved søknadsopplysningene. Feil kan oppstå som følge av problemer med tolkning av tilskuddsvilkår, eller som følge av uregelmessigheter.»</i>
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart
Kommentar	Kommunens egen rutinebeskrivelse blir ikke fulgt.
Avvik 7	<u>Mangelfull varsling av kontroll og manglende signering av kontrollrapport fra kontrolldagen</u> Kontrollerte foretak har ikke fått varsel om kontroll slik regelverket krever. Rapport fra stedlig kontroll mangler signering.
Avvik fra	Rundskriv 2025/18: <i>«Forvaltningsloven har alminnelige regler om saksbehandlingen. Kommunene har et ansvar for å påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. Det må også forventes at søker legger frem opplysninger som taler til egen fordel.</i>

Når kommunene forvalter regionalt miljøtilskudd presiserer økonomiregelverket at de har plikt til å kontrollere opplysninger fra tilskuddsmottaker.

For regionale miljøtilskudd skal kontrollene i hovedsak være stedlige. I tilfeller der stedlig undersøkelse ikke vil gi tilstrekkelig kontroll, for eksempel ved sein søknadsfrist, kan stedlig kontroll suppleres/erstattes av dokumentkontroll.

Minst 5 prosent av søknadene som landbrukskontoret behandler per søknadsomgang skal det være gjennomført stedlig kontroll av (eventuelt dokumentkontroll) før saksbehandlingsfristen i fylket.

7.3 Metoder for å kontrollere søkers opplysninger

[...]

Følgende metoder kan brukes

- Be om redegjørelse fra søker om forhold av betydning for søknaden.
- Be om dokumentasjon fra søker for å bekrefte opplysninger i søknaden.
- Innhente offentlig tilgjengelig informasjon
- Gjennomføre stedlig kontroll på de eiendommer som søker benytter i driften.

[...]

7.3.2 Dokumentkontroll

Det er søkers ansvar å kunne dokumentere og legge frem opplysninger som bekrefter det som er oppgitt i søknaden. Saksbehandler har likevel et ansvar for å utrede saken. [...]

Saksbehandler kan be søker om alle opplysninger som anses å være nødvendig for å behandle søknaden. Adgang til å innhente opplysninger fra søkeren utover det som kommer fram av søknadsskjemaet følger av forskriftens § 51 i nasjonal forskriftsmal.»

7.3.5 Informasjon om kontrollen til søker

Saksbehandler avtaler tidspunkt for kontroll med søkeren. Avtalen bør bekreftes skriftlig sammen med informasjon om kontrollen.

Saksbehandler skal informere søker om

- hjemmel for kontroll
- formålet med kontrollen; å sikre rett utbetaling av tilskudd
- hva som skal kontrolleres
- eventuell dokumentasjon søkeren skal legge frem under kontrollen
- tidspunkt for kontrollen
- søkers plikter, slik som samarbeid ved å utlevere nødvendig dokumentasjon og gi nødvendig tilgang til driftsbygninger o.l. for gjennomføring av kontroll
- at innehaver, daglig leder eller en person som forplikter søkeren bør være til stede under kontroll
- søkers rettigheter, herunder

	▪ retten til å klage på beslutningen om at det skal foretas kontroll, jf. forvaltningsloven § 15 fjerde ledd, og at klagen må fremsettes straks ▪ retten til å ha et vitne til stede under kontrollen • konsekvenser ved manglende samarbeid ▪ at vedtak og utbetaling av tilskudd kan bli utsatt og/eller ▪ at tilskuddet kan avkortes eller avslås dersom søker motsetter seg kontroll. Se videre omtale pkt 7.4
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart
Kommentar	
Avvik 8	<u>Mangelfull avkorting ved feilopplysninger i søknaden</u> Kommunen har ikke i alle saker fulgt norm for avkorting, når det er gitt feil opplysninger i søknaden som kunne medført utbetaling av uberettigta tilskudd. Endelig sats er heller ikke lagt til grunn for avkortingsbeløpet. Det er ikke eller i liten grad, foretatt skyld- og aktsomhetsvurdering når det avkortes på grunn av feilopplysning i søknaden. Det er heller ikke vist til regelverk og norm for avkorting.
Avvik fra	Forskrift om regionale miljøtilskudd i jordbruket, Trøndelag § 39 Avkorting ved feilopplysninger og fristoversittelse: <i>«Dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig har gitt feil opplysninger i søknaden som har eller ville dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling av tilskuddet for seg selv eller andre, kan hele eller deler av det samlede tilskuddet som tilfaller foretaket avkortes.»</i> Rundskriv 2024-17, kap 6.2.10, Avkorting ved feilopplysninger: <i>«Der forvaltningen oppdager at en søker har gitt feilopplysninger i søknaden, skal saksbehandler alltid vurdere avkorting.»</i> <i>«Hovedregelen er at søkeren skal avkortes et beløp tilsvarende merutbetalingen. Saksbehandler må likevel alltid vurdere om det er rimelig og forholdsmessig å avkorte merutbetalingen i den enkelte sak, eller om avkortingsbeløpet bør settes høyere eller lavere.»</i>
Frist for å lukke avviket	Umiddelbart
Kommentar	Det står ikke noe i kommunens rutiner om hva som skal legges til grunn for rimelighetsvurdering av avkortingsbeløp eller i hvilke tilfeller hovedregelen ikke skal følges.

7 Avsluttende kommentarer

AR5 var også et tema i kontrollen. Det er positivt at det ikke ble avdekket funn på dette området. Arbeidet med AR5 danner grunnlaget for kontrollkilden til arealene det søkes om tilskudd på. Kommunen har rutiner for ajourhold av AR5.

Det er viktig at Høylandet kommune framover prioriterer arbeidet med å utvikle kommunens system for internkontroll på landbruksområdet.